

Biznes w czasie kryzysu

WIERZYCIELE I DŁUŻNICY

Kontrahent w restrukturyzacji. Czy można mu wypowiedzieć umowę?

Bezwzględne ograniczenie możliwości wypowiedzenia umów przedsiębiorcy w restrukturyzacji byłoby krzywdzące dla drugiej strony kontraktu. Dlatego przepisy przewidują odstępstwa od tej zasady.

NORBERT FROSZTEGA
WOJCIECH PUSTELNIK

Trwające od dłuższego czasu perturbacje ekonomiczne dotkliwie ingerują w bieżące funkcjonowanie polskich przedsiębiorców. Sytuacja finansowa części z nich pogorszyła się na tyle, że utracili możliwość terminowego regulowania zobowiązań zaciągniętych w ramach prowadzonego biznesu (kolejnych rat kredytu, rat leasingu operacyjnego, obowiązku zapłaty z tytułu towarów dostarczonych przez kontrahenta, itp.). Powyższe odzwierciedlają statystyki. Wykazują wzrost liczby wszczętych procedur restrukturyzacyjnych, czyli postępowań prowadzonych w oparciu o ustawę Prawo restrukturyzacyjne¹, których celem jest uniknięcie upadłości przedsiębiorcy i ustalenie nowych zasad spłaty jego zadłużenia. Zgodnie z danymi Centralnego Ośrodka Informacji Gospodarczej², w 2020 roku takich postępowań było 800, w 2021 odnotowano ich 1888, natomiast w 2022 licznik zatrzymał się dopiero na 2379 postępowań. Skoro coraz więcej przedsiębiorców zostaje zmuszonych do skorzystania z postępowań restrukturyzacyjnych, coraz częściej w nowej sytuacji muszą odnaleźć się podmioty w różny sposób z nimi sprzężone, w tym kredytodawcy, kontrahenci, czy klienci przedsiębiorcy zmagającego się z kryzysem. Najczęściej podstawą ich relacji z restrukturyzowanym przedsiębiorcą jest umowa. Często pojawia się wówczas pytanie: czy otwarcie restrukturyzacji wobec kontrahenta ogranicza moje uprawnienie do wypowiedzenia łączącej nas umowy?

Cztery różne procedury

Przed odpowiedzią na tak postawione pytanie wypada wspomnieć kilka słów o samych postępowaniach przewidzianych Prawem restrukturyzacyjnym. Są to cztery różne procedury:

- postępowanie o zatwierdzenie układu (które w dodatku może być prowadzone w dwóch wariantach),
- przyspieszone postępowanie układowe,
- postępowanie układowe oraz
- postępowanie sanacyjne.

Dlaczego paleta postępowań jest tak szeroka? W praktyce chodzi o to, aby przedsiębiorcy znajdujący się w różnym stadium kryzysu znaleźli procedurę dostosowaną do swojej sytuacji. Wybór postępowania będzie więc zależał od lepszej bądź gorszej sytuacji finansowej przedsiębiorcy, udziału zobowiązań spornych (kwestionowanych) w globalnej sumie zobowiązań przedsiębiorcy, czy też konieczności zastosowania redukcji zatrudnienia lub innych działań głęboko ingerujących w codzienne funkcjonowanie jego biznesu. Wspólny zaś dla każdej restrukturyzacji jest cel – uniknięcie ogłoszenia upadłości

ZDANIEM AUTORÓW

Norbert Frosztega

adwokat, doradca
restrukturyzacyjny
Zimmerman Sierakowski
i Partnerzy

Wojciech Pustelnik

aplikant adwokacki
Zimmerman Sierakowski
i Partnerzy

Otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego rozmaicie wpływa zarówno na przedsiębiorcę, wobec którego wdrożono procedurę, jak i na podmioty w różny sposób z nim współpracujące. Skutki postępowania widoczne są zwłaszcza w relacjach kontraktowych. Jednym z nich jest ustanowiona w art. 256 Prawa restrukturyzacyjnego niedopuszczalność wypowiedzenia umów o kluczowym znaczeniu dla przedsiębiorstwa restrukturyzowanego podmiotu. Warto wiedzieć, kiedy ona obowiązuje, jak również pamiętać o wyjątkach, które pozwalają w określonych sytuacjach wypowiedzieć umowę, pomimo zakazu.

dłużnika (mówiąc potocznie, bankructwa). Łączy je również środek osiągnięcia tego celu, czyli zawarcie układu z wierzycielami.

Układ to swoista ugoda zawierana między przedsiębiorcą z tymi, wobec których ma on zobowiązania. Określa ona zasady, na jakich przedsiębiorca będzie spłacał swoje zadłużenie. To, czy układ zostanie zawarty, zależy zaś od wierzycieli. Oni decydują o tym, czy zrzec się części swoich praw tak, aby prowadzący działalność gospodarczą mógł uniknąć upadłości i kontynuować swoje przedsięwzięcie biznesowe (np. zgodzić się na to, żeby kontrahent zapłacił mniej, aniżeli był pierwotnie zobowiązany). Celem usprawnienia toku postępowania i zmaksymalizowania prawdopodobieństwa zawarcia porozumienia między dłużnikiem a jego wierzycielami.

Biznes w czasie kryzysu: prawo

WIERZYCIELE I DŁUŻNICZY

Kontrahent w restrukturyzacji. Czy można mu wypowiedzieć umowę?

Dokończenie ze str. D1

Prawo restrukturyzacyjne z jednej strony otacza różnego rodzaju ochroną przedsiębiorcę na czas postępowania, a z drugiej zabezpiecza słuszną stronę wierzycieli. Chodzi o to, żeby z jednej strony dać dłużnikowi chwilę oddechu i możliwość wdrożenia planu naprawy przedsiębiorstwa, a z drugiej zapobiec nadużywaniu procedury przez nierzetelnych dłużników. Idea restrukturyzacji jest zatem taka, żeby otoczyć przedsiębiorcę w kryzysie buforem bezpieczeństwa, w tym czasie rzetelnie przedstawić jego sytuację wierzycielom, którzy następnie zadecydują, czy zgodzić się na ustępstwa, czy też zrezygnować z udzielenia wsparcia i liczyć się tym samym z perspektywą upadłości swojego dłużnika.

Zakaz wypowiedzania umów

Jednym z narzędzi składających się na wspomniany wcześniej bufor ochronny jest ograniczenie (czyli zakaz, ale nie bezwzględny, o czym dalej) możliwości wypowiedzania umów wobec podmiotu znajdującego się w restrukturyzacji. Stabilizacja kontraktów ma istotny wpływ na powodzenie całego postępowania. Bez częściowego ograniczenia praw drugiej strony kontraktu często pod znakiem zapytania stałaby bowiem możliwość dalszego prowadzenia działalności przez przedsiębiorcę.

PRZYKŁAD

ABC sp. z o.o. prowadzi restaurację. Pozostaje w zwole z zapłatą czynszu najmu lokalu oraz leasingu operacyjnego samochodów, którymi dostarcza dania na wynos. ABC sp. z o.o. wdraża postępowanie o zatwierdzenie układu i obwieszcza o ustaleniu dnia układowego. Gdyby doszło do wypowiedzenia umowy najmu przez właściciela lokalu oraz umów leasingowych, ABC sp. z o.o. prawdopodobnie nie mogłaby kontynuować działalności gospodarczej. Nie byłaby w stanie pokryć kosztów najęcia i dostosowania nowego

lokalu, kosztów „przeprowadzki”, jak również pozyskania pojazdów celem rozwoju swoich potraw.

Podstawą prawną zakazu wypowiedzania umów jest art. 256 Prawa restrukturyzacyjnego. Na mocy odesłań, znajduje on zastosowanie we wszystkich czterech postępowaniach restrukturyzacyjnych (choć w postępowaniu o zatwierdzenie układu wyłącznie w wariantcie z dokonaniem obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego).

Stabilizacja kontraktów – jak to działa w praktyce?

Od zagadnień ogólnych przejdźmy do szczegółów. Po pierwsze, trzeba sobie odpowiedzieć na pytanie czy zakaz wypowiedzania umów wobec podmiotu będącego w restrukturyzacji dotyczy wszystkich zawartych przez niego kontraktów? Nie. Ochrona dotyczy wyłącznie umów o kluczowym znaczeniu dla prowadzenia przedsiębiorstwa przez podmiot zmagający się z problemami finansowymi. Listę takich umów sporządza osoba czuwająca nad sprawnym przebiegiem postępowania i nadzorująca restrukturyzowanego przedsiębiorcę (a w przypadku postępowania sanacyjnego przejmująca zarząd na czas postępowania), czyli nadzorca albo zarządca. Funkcję tę może pełnić wyłącznie osoba profesjonalnie zajmująca się doradztwem przedsiębiorcom w kryzysie (posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego). Spis umów o podstawowym znaczeniu dla prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika sporządza nadzorca (bądź zarządca) i składa do akt postępowania w terminie trzech tygodni od dnia otwarcia postępowania (obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego w postępowaniu o zatwierdzenie układu).

Praktyczne omówienie ochrony umów w toku restrukturyzacji wymaga również wyjaśnienia, przez jaki okres obowiązuje ochrona umów przewidziana w art. 256

Prawa restrukturyzacyjnego. W przypadku wszystkich postępowania, wyjąwszy postępowanie o zatwierdzenie układu, zakaz wypowiedzania kontraktów zostaje aktywowany w chwili otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, czyli w dniu, w którym sąd

Postępowania restrukturyzacyjne wszczęte:

2020 rok – 800

2021 rok – 1888

2022 rok – 2379

wyda postanowienie o otwarciu jednego z postępowania restrukturyzacyjnych wobec przedsiębiorcy zmagającego się z kryzysem finansowym. Zakaz przestaje obowiązywać w chwili zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o jego umorzeniu. Mówiąc w dużym uproszczeniu, zakaz ma trwać aż do chwili, kiedy rozstrzygną się losy postępowania.

Uzupełniająco trzeba dodać, że w przypadku postępowania o zatwierdzenie układu, udzielana dłużnikowi ochrona umów trwa od obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego (bowiem w tym wariantcie restrukturyzacja zaczyna się i trwa niemal do samego końca bez udziału sądu) i kończy się analogicznie jak w pozostałych przypadkach (dodatkowo dezaktywuje się, gdy w terminie 4 miesięcy od dokonania obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego restrukturyzowany podmiot nie złoży do sądu wniosku o zatwierdzenie układu).

Wyjątki od zasady

Wreszcie trzeba sobie zadać pytanie, czy od zakazu wypowiedzania umów, w których jedną ze stron jest podmiot restrukturyzowany, istnieją

wyjątki? Jak najbardziej. Bez względu na ograniczenie możliwości wypowiedzenia umów byłoby krzywdzące dla objętego zakazem – drugiej strony kontraktu. Dlatego też przepisy przewidują od niego odstępstwa. Wypowiedzenie umowy jest dopuszczalne, nawet gdy kontrakt trafił na listę umów o podstawowym znaczeniu dla przedsiębiorstwa restrukturyzowanego podmiotu, w następujących przypadkach.

Po pierwsze, zakaz nie obowiązuje, gdy podstawą wypowiedzenia umowy jest niewykonanie przed dłużnika po dniu otwarcia postępowania zobowiązań nieobjętych układem. Skomplikowane brzmienie przepisu tłumaczy poniższy przykład, ale mówiąc w uproszczeniu – zakaz nie obowiązuje, jeżeli restrukturyzowany podmiot nie wykonuje kontraktu po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego.

PRZYKŁAD

A wynajął B lokal użytkowy. W umowie przewidziano, że w przypadku zwłoki z zapłatą czynszu za trzy kolejne miesiące, A będzie mógł wypowiedzieć umowę najmu (termin płatności z dołu, ostatniego dnia każdego miesiąca). B zalega z zapłatą czynszu za trzy miesiące (styczeń, luty, marzec 2022 r.). Sąd w dniu 21 kwietnia 2022 r. otwiera postępowanie restrukturyzacyjne wobec B. A nie może wypowiedzieć umowy najmu, pomimo zwłoki w zapłacie czynszu. A mógłby wypowiedzieć umowę najmu, gdyby dokonał skutecznego wypowiedzenia najpóźniej do 20 kwietnia 2022 r., tj. gdyby dokonał skutecznego wypowiedzenia przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego. Będzie mógł również wypowiedzieć umowę najmu, jeżeli B nie zapłacił czynszu za trzy kolejne miesiące przypadające po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego wobec B. Warunkiem wypowiedzenia umowy przez A jest to, aby przesłanki wypowiedzenia zrealizowały się po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego (po

obwieszczeniu o ustaleniu dnia układowego).

Po drugie, zakaz wypowiedzania umów nie obowiązuje, gdy przewidziana w umowie okoliczność stanowiąca podstawę wypowiedzenia, zaistniała po otwarciu postępowania. Nie chodzi tu zatem *stricte* o przypadek niewykonywania umowy przez restrukturyzowany podmiot, ale o okoliczności przewidziane w umowie, które aktualizują możliwość jej wypowiedzenia (np. umowa przewiduje, że będzie mogła zostać wypowiedziana przez każdą ze stron, jeżeli 1 euro będzie zgodnie z tabelą kursów średnich NBP warte mniej niż 4 złote; jeżeli taka okoliczność nastąpi po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego, druga strona będzie mogła na tej podstawie wypowiedzieć umowę). Omawiany przepis oczywiście nie stanowi przeszkody, by umowa wygasła po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego wskutek upływu czasu na który została zawarta.

Po trzecie, na wypowiedzenie umowy objętej zakazem może wyrazić zgodę rada wierzycieli ustanowiona w postępowaniu, a w przypadku jej braku, sędzia-komisarz. W tym zakresie wypada dodać, że w postępowaniu o zatwierdzenie układu, które toczy się bez udziału sędziego-komisarza i nie ma możliwości ustanowienia w nim rady wierzycieli, wyjątek ten nie znajdzie zastosowania.

Na marginesie wypada dodać, że mogą zdarzyć jeszcze nieprzewidziane wprost w przepisach sytuacje kolizji ustaw, czy też inne wątpliwości co do interpretacji niedopuszczalności wypowiedzania umów z art. 256 Prawa restrukturyzacyjnego, tym niemniej są to szczegółowe aspekty, którym mógłby zostać poświęcony odrębny artykuł.

/@

¹ Ustawa z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn. z 2022 r., poz. DzU 2309)

² Źródło danych statystycznych: Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczej, https://www.coig.com.pl/2022-restrukturyzacje-firm_grudzien.php, dostęp w dniu 3 marca 2023 r.